

DEBATT

■ ■ ■ TOR ARNT JOHNSEN*:

Er Statkraft en gjøkunge?

Ifølge Dagens Næringsliv ønsker Statkraft å benytte 45 milliarder kroner til å kjøpe seg opp til en eierandel på 60 prosent av norsk kraftproduksjon. Olje- og energidepartementet er i første omgang bedt om å bidra med 5 milliarder kroner til økning av Statkrafts egenkapital.

Dereguleringen av det norske kraftmarkedet har vært meget vellykket. Lave priser, bedre ressursutnyttelse og en periode med lave investeringer som har redusert overkapasiteten i markedet, er tegn på en fornuftig reform. Andre land har deregulert med langt mindre suksess enn Norge. En hovedårsak til den norske suksessen er at det i det norske kraftmarkedet har vært mange produsenter, og at konkurransen mellom disse har vært hard - til beste for norske bedrifter og forbrukere.

Dersom Statkraft tillates å vokse til 60 prosent av produksjonskapasiteten (mot dagens 30 prosent) vil antallet konkurrenter falle drastisk, og i enkelte

regioner kan Statkraft bli den helt dominerende produsenten. Likevel kan en bli forledet til å tro at konkurransen fortsatt vil være hard nok på det nordiske og nord-europeiske markedet til at den økte konsentrasjonen i Norge ikke har noe å si for prisdannelsen. Dette er feil. Årsaken er at den fysiske transportkapasiteten for elektrisk kraft er begrenset både mellom andre land og Norge og innad i Norge. Det eksisterer allerede i dag flere flaskehals i overføringsnettene for kraft, og antallet flaskehals forventes å øke etter hvert som krafttterspørselen øker. Eksistensen av flaskehals og begrensede etableringsmuligheter for ny kraftproduksjon i mange norske regioner gjør det nødvendig å opprettholde et tilstrekkelig antall kraftprodusenter i Norge. Disse bør heller ikke være regionale selskaper som kontrollerer hver sine regioner. Ellers vil gevinstene fra markedsbasert kraftomsetning lett smuldre bort.

Olje- og energidepartementet kan gjerne gi Statkraft penger og frie tøyler, det er ikke her problemet ligger. Vi må imidlertid sette vår lit til at Konkurransetilsynet forhindrer konkurranseskadelige oppkjøp i Norge. For Konkurransetilsynet må det være viktig å analysere markedsutviklingen i mange år fremover slik at det kan avdekkes om oppkjøp som i dag ser uproblematisk ut, kan skape problemer i fremtiden. Det vil trolig være vanskeligere å få til fremtidige fisjoner enn å nekte fusjoner i dag.

Det er mulig at et større, sterkere og del- eller helprivatisert Statkraft har noe for seg, men i den grad Statkraft skal kjøpe opp kraftproduksjon bør det skje utenfor Norges grenser. På dette feltet kan vi ha noe å lære fra storebror i Sverige. Vattenfall, den svenske storprodusenten, vokser for eksempel gjennom kjøp av kraftverk i Tyskland. ■

* Arbeider som forsker i Statistisk sentralbyrå.